

Kunta- ja aluehallinto-osasto

02.11.2015

Jakeluissa mainituille

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta kunnallisen viranhaltijalain ja kunnallisen virkaehtosopimuslain muuttamisesta

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoanne hallituksen esitysluonnoksesta kunnallisen viranhaltijalain ja kunnallisen virkaehtosopimuslain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi kunnallisesta viranhaltijasta annettuun lakiin säännös, jonka perusteella kunnalliseen virkasuhteeseen perustuvan saatavan viivästyessä sovelletaan korkolain viivästyskorkoa koskevia säännöksiä. Kunnallisen virkaehtosopimuksen ulkopuolella olevan viranhaltijan valitusmahdollisuutta laajennettaisiin.

Kunnallisen viranhaltijan eroamisikää ehdotetaan nostettavaksi asteittain vastaavasti kuin työeläkelainsäädännössä ehdotetaan nostettavasti ikää, johon asti eläkettä karttuu.

Lausunnot pyydetään toimittamaan 30.11.2015 mennessä sähköpostilla osoitteeseen valtiovarainministerio@vm.fi.

Lisätietoja antaa lainsäädäntöneuvos Marja Isomäki (etunimi.sukunimi@vm.fi), puh.0295530414.

Osastopäällikkö, ylijohtaja

Päivi Laajala

Liitteet

Hallituksen esitysluonnos

Jakelu

Kuntatyönantaja KT
Kunta-alan koulutettu hoitohenkilöstö KoHo ry

393604 1.7

Kunta-alan unioni ry
Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
Oikeusministeriö
Korkein hallinto-oikeus
Työtuomioistuin
Keva
Suomen Kuntaliitto

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kunnallisen viranhaltijalain ja kunnallisen virkaehtosopimuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kunnallista viranhaltijalakia ja kunnallista virkaehtosopimuslakia. Kunnallisen viranhaltijan eroamisikää ehdotetaan nostettavaksi asteittain vastaavasti kuin työeläkelainsäädännössä ehdotetaan nostettavasti ikää, johon asti eläkettä karttuu. Kunnallisen virkaehtosopimuksen ulkopuolella olevan viranhaltijan valitusmahdollisuutta laajennettaisiin. Esityksessä ehdotetaan myös lisättäväksi kunnallisesta viranhaltijasta annettuun lakiin säännös, jonka perusteella kunnalliseen virkasuhteeseen perustuvan saatavan viivästyessä sovelletaan korkolain viivästyskorkoa koskevia säännöksiä.

Lait on tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2016.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila ja sen arviointi

Eroamisikä

Kunnallisen viranhaltijain (304/2003) 34 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan virkasuhde päättyy ilman irtisanomista ja irtisanomisaikaa sen kalenterikuukauden päättyessä, jonka aikana viranhaltija täyttää 68 vuotta, jollei viranhaltijan kanssa sovita virkasuhteen määräaikaisesta jatkamisesta. Eroamisiän asettaminen 68 vuoteen perustuu kunnallisen eläkelaislaissa säädettyyn joustavaan 63-68 vuoden eläkeikään. Eläkeikää sekä ikää, johon asti eläkettä karttuu, ehdotetaan nostettavaksi asteittain vuoden 2017 alusta voimaan tulevilla työeläkelakien muutoksilla. Vastaavasti on tarpeen tarkistaa myös eroamisikää koskevia säännöksiä.

Muutoksenhaku

Kunnallisen viranhaltijalain 50 §:n mukaan työnantajan päätökseen haetaan muutosta siten kuin kuntalaisissa oikaisuvaatimuksesta ja kunnallisvalituksesta säädetään. Palvelussuhteen ehdoista sovietaan virkaehtosopimuksin. Virkaehtosopimuksen pätevyyttä ja sisältöä koskeva riita-asia ratkaistaan työtuomioistuimesta annetun lain 1 §:n mukaan työtuomioistuimessa.

Kunnallisen virkaehtosopimuslain (669/1970) 26 §:n mukaan viranhaltija ei saa valittamalla hakea muutosta viranomaisen päätökseen 2 §:ssä tarkoitettussa asiassa taikka saattaa sitä oikaisuvaatimukseen tai hallintoriita-asiana käsiteltäväksi, jos hänellä tai viranhaltijayhdistyksellä on oikeus panna asia vireille työtuomio-istuimessa.

Virkaehtosopimuslain 2 §:n mukaan viranhaltijan palvelussuhteista on voimassa, mitä virkaehtosopimuksilla määrätään. Viranhaltijalla on kuitenkin vähintään ne edut, joita huonommista ehdoista ei muun lain mukaan hänen osaltaan voida sopia. Virkaehtosopimuslain säännöksen tarkoituksena on sulkea pois mahdollisuus valituksin tai oikaisuvaatimuksin hakea muutosta virkaehtosopimuslain 2 §:n mukaisessa sopimuksenvaraisessa asiassa, jos virkamiehellä tai viranhaltijayhdistyksellä olisi oikeus panna asiaa koskeva kanne vireille työtuomioistuimessa.

Kunnallisen virkaehtosopimuksen ulkopuolella oleva viranhaltija ei voi tehdä oikaisuvaatimusta tai hakea muutosta virkaehtosopimuksella sovittuihin palvelussuhteen ehtoihin, jos viranhaltijayhdis-

tyksellä on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa. Virkaehtosopimuksen ulkopuolella olevalla

viranhaltijalla tarkoitetaan järjestäytymätöntä viranhaltijaa tai toiseen liittoon, joka ei ole virkaehtosopimukseen sidottu, järjestäytyntä viranhaltijaa ja johon kunnallista virkaehtosopimusta sovelletaan virkaehtosopimuslain 5 §:n 5 momentin nojalla.

Virkaehtosopimukseen osallinen viranhaltijayhdistys ajaa kannetta työtuomioistuimessa omista nimissään niidenkin viranhaltijoiden osalta, jotka eivät ole virkaehtosopimukseen sidottuja, mutta joiden kanssa tekemässään virkaehtosopimuksessa työntäjä on velvollinen virkaehtosopimuslain 5 §:n 5 momentin nojalla noudattamaan virkaehtosopimuksen määräyksiä. Viranhaltijayhdistyksellä on aina mahdollisuus panna asia vireille työtuomioistuimessa, mutta kunnallisen virkaehtosopimuksen ulkopuolella olevalla viranhaltijalla ei ole oikeutta vaatia virkaehtosopimukseen osallisena sidottua yhdistystä nostamaan kannetta puolestaan työtuomioistuimessa. Virkaehtosopimuksen ulkopuolella olevalla viranhaltijalla ei ole myöskään toissijaista kanneoikeutta, joten hän ei voi itse ajaa kannatta työtuomioistuimessa.

Perustuslain 21 §:ssä edellytetään, että jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Säädöstasolla kunnallisen virkaehtosopimuksen ulkopuolella olevan viranhaltijan kannalta oikeusturvaa ei voida pitää perustuslain 21 §:n mukaisena. Virkaehtosopimuslain 26 §:n valituskielto muodostaa kunnallisen virkaehtosopimuksen ulkopuolella olevalle viranhaltijalle esteen saattaa päätös kaikissa tilanteissa riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Korkein hallinto-oikeus on tulkinnut kunnallisen virkaehtosopimuslain 26 §:ää tuomiossaan KHO:1999:80 ja totesi, että työtuomioistuimesta annetun lain 13 §:n 1 momentissa on tyhjentävästi rajattu kanteennostamisvalta virkaehtosopimuksen osallisiin ja tietyn edellytyksin, sopimukseen sidottuihin. Kunnallisen virkaehtosopimuslain 26 §:n viranhaltijaan kohdistuva muutoksenhakukielto koskee niitä tilanteita, joissa hänellä tai viranhaltijayhdistyksellä on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa. Viranhaltijayhdistyksellä on aina tämä mahdollisuus, mutta järjestäytymättömällä tai neuvotteluvoimien omaavaan viranhaltijayhdistykseen kuulumattomalla viranhaltijalla ei ole mahdollisuutta velvoittaa virkaehtosopimukseen osallisena sidottua yhdistystä nostamaan kannetta puolestaan. Viimeksi mainitun lain kohdan perustelujen mukaan (HE 13/1970 vp .s. 10) ei ollut asianmukaista, että samassa asiassa olisi käytettävissä kaksi erilaista oikaisukeinoa. Säännöksellä oli tarkoitus sulkea pois mahdollisuus valittaa kunnallisen virkaehtosopimuslain 2 §:n mukana sopimuksenvaraisessa asiassa annetusta päätöksestä, jos viranhaltijayhdistyksellä tai viranhaltijalla olisi oikeus panna asiaa koskeva kanne vireille työtuomioistuimessa.

KHO katsoi, että kunnallisen virkaehtosopimuslain 26 § ei estä viranhaltijaa hallintolainkäytön järjestyksessä vaatimasta palvelussuhteesta johtuvaa taloudellista etua sellaisen kuin se on hänelle suoritettava, vaikka vaatimuksen ratkaiseminen edellyttää virkaehtosopimuksen tulkintaa, jos viranhaltija ei työtuomioistuimesta annetun lain 13 §:n vuoksi voi saattaa asiaa työtuomioistuimen ratkaistavaksi. Tällöin viranhaltijalla tulee olla oikeus saada asiansa käsiteltyä viime kädessä hallintotuomioistuimessa.

Oikeuskäytännön perusteella työtuomioistuimen ja hallintotuomioistuimen toimivallan raja on selkeytynyt. Kunnallisen virkaehtosopimuksen ulkopuolella olevan viranhaltijan oikeus saada asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi on kuitenkin mainitun oikeuskäytännön varassa. Asiaa ei voida pitää

lainsäädännön tasolla selkeänä. Virkaehtosopimuslaki sisältää käytännössä kunnallisen virkaehtosopimuksen ulkopuolella olevan kunnallisen viranhaltijan osalta valituskiellon.

Apulaisoikeuskansleri on katsonut 17.8.2012 antamassaan päätöksessä (Dnro OKV/14/50/2010), että järjestäytymättömän viranhaltijan lakisääteiset oikeussuojakeinot eivät ole tältä osin sellaiset, että heidän perustuslain 21 §:n mukainen oikeusturvansa toteutuisi riittävästi tai yhdenvertaisesti. Apulaisoikeuskansleri oli jo tätä ennen vuonna 2010 antanut päätöksen kahteen kanteluun, jotka koskivat kunnallista virka- ja työehtosopimusta ja yhdenvertaisuutta. Apulaisoikeuskansleri saattoi tällöin päätöksen myös valtiovarainministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön harkittavaksi, oliko esillä olevassa asiassa ilmenneiden seikkojen valossa kunnallisen virka- ja työehtosopimuksen ulkopuolella olevien viranhaltijoiden ja työntekijöiden perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien katsottava toteutuneen riittävässä määrin tilanteessa, jossa sopimuksen ulkopuolella olevilla on rajoitettu mahdollisuus saattaa kysymys sopimuksen syrjivyydestä työtuomioistuimeen.

Viivästyskorko

Rahavelalle maksettavasta korosta säädetään korkolaissa (633/1982). Laissa säädetään velalle ennen sen eräpäivää maksettavasta korosta sekä erääntyneen suorituksen viivästymisen johdosta maksettavasta viivästyskorosta. Korkolain keskeinen sisältö on määrätä viivästyskoron suuruudesta ja viivästyskoron alkamisajankohdasta. Korkolaissa säädetään esimerkiksi viivästyskorosta velalle, jonka eräpäivä on ennalta määrätty, viivästyskorosta, jonka eräpäivää ei ole ennalta määrätty sekä viivästyskorosta korvausvelalle.

Korkolain 4 §:n 1 momentin mukaan velan maksun viivästyessä velallisen on maksettava viivästyneelle määrälle vuotuista viivästyskorkoa, joka on seitsemän prosenttiyksikköä korkeampi kuin kulloinkin voimassa oleva 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko. Korkolain 12 §:n mukaan viitekorko perustuu Euroopan keskuspankin ohjauskorkoon ja sen määrä voi vaihdella vuosittain.

Korkolaki on yleislaki, jota sovelletaan, jollei muualla toisin säädetä tai jollei muuta johdu velallisen sitoumuksesta taikka kauppataivasta. Korkolakia ei kuitenkaan sen 1 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan sovelleta julkisoikeudellisesta perusteesta johtuvaan velkasuhteeseen, ellei muussa laissa toisin säädetä.

Kunnallisen viranhaltijalain (304/2003) 2 §:n mukaan virkasuhteella tarkoitetaan julkisoikeudellista palvelussuhdetta, jossa kunta on työnantajana ja viranhaltija työn suorittajana. Kunnallisessa yleisessä virka- ja työehtosopimuksessa on sovittu milloin viranhaltijan oikeus palkkaukseen alkaa. Virkaehtosopimuksessa on sovittu myös palkkauksen maksamisen ajankohdasta. Viranhaltijan palkkaus maksetaan kultakin kalenterikuukaudelta sen 16 päivänä, ellei toisin sovita tai määrätä. Määräaikaiselle viranhaltijalle voidaan kuitenkin palkkaus maksaa kultakin kalenterikuukaudelta viimeistään sen viimeisenä arkipäivänä, ei kuitenkaan lauantaina. Kunnallisissa virka- ja työehtosopimuksissa on myös sovittu määrättyihin laskentakausiin sidottujen palkkioiden, lisien ja korvausten maksamisajankohdista. Kunnallisissa työ- ja virkaehtosopimuksissa on sovittu myös eräistä kustannusten korvauksista, joille ei ole määritetty tarkempaa maksuakankohtaa ja joiden maksaminen edellyttää viranhaltijalta saatava selvitystä. Näissä tapauksissa maksua ei voida suorittaa enne kuin viranhaltija on toimittanut vaadittavan selvityksen.

Virkasuhteen julkisoikeudellisesta luonteesta johtuen korkolain viivästyskorkoa koskevia säännöksiä ei sovelleta virkasuhteeseen perustuvan saatavan viivästyessä. Viivästyskorkoa koskevia säännöksiä ei siten sovelleta myöskään silloin kun, kun työnantaja perii viranhaltijalta takaisin palkkaa tai muuta taloudellista etuutta.

Työsopimuslain (55/2011) mukaan velvollisuus maksaa viivästyskorkoa kunnan työsopimussuhteen henkilöstön palkkasaatavalle määrättyy korkolain mukaisesti. Eroa velvollisuudessa maksaa

viivästyskorkoa palvelussuhteen lajista riippuen voidaan pitää epäkohtana, eikä virkasuhteesta sen julkisoikeudellisesta luonteesta huolimatta ole johdettavissa syitä, joilla voitaisiin perustella viranhaltijoiden ja työsopimussuhteisen henkilöstön erilaista kohtelua viivästyskoron maksuvelvollisuuden suhteen.

2 Ehdotetut muutokset

Ehdotuksen mukaan kunnallisen viranhaltijan eroamisikää ehdotetaan nostettavaksi asteittain 70 vuoden ikään vastaavasti kuin julkisten alojen eläkelaisissa ehdotetaan nostettavaksi eläkkeen karttumisen yläikärajaa.

Virkaehtosopimuksen ulkopuolella oleville viranhaltijoille avattaisiin nyt säädösten oikaisuvaatimus- ja valitustie. Työtuomioistuimeen tällainen viranhaltija ei voisi asiaansa saattaa. Tämä vastaa työsuhteessa olevia henkilöitä koskevaa sääntelyä. Työehtosopimuksen ulkopuolella olevalla työsopimussuhteisella henkilöllä ei ole toissijaista kanneoikeutta työtuomioistuimessa, joten myöskään hän ei voi itse ajaa kannetta työtuomioistuimessa. Työehtosopimuksen ulkopuolella olevan työsopimussuhteisen henkilön oikeudesta ajaa kannetta työtuomioistuimessa ei ole myöskään erityistä säännöstä, mutta työehtosopimuslaissa ei ole myöskään asiaan liittyvää valituskieltoa. Yleisten tuomioistuinten toimivalta on yleinen ja asia voidaan ratkaista työehtosopimuksen ulkopuolella olevan viranhaltijan kanteesta myös yleisessä alioikeudessa. Nyt ehdotettavaa muutosta vastaava muutos valtion virkasuhteessa olevan henkilöstön osalta on toteutettu lailla 283/2015.

Ehdotuksen mukaan korkolain viivästyskorkoa koskevia säännöksiä sovellettaisiin kunnan virkasuhteeseen perustuvaan saatavaan esimerkiksi palkan tai muun palvelussuhteesta johtuvan edun suorituksen viivästyessä. Säännöksiä sovellettaisiin myös silloin, kun työntekijä perii viranhaltijalta takaisin liikaa maksettua palkkaa tai muuta perusteetonta taloudellista etua. Ehdotettu muutos vastaisi valtion virkamieslakiin lailla 270/2014 tehtyä muutosta.

3 Esityksen vaikutukset – täydennetään eroamisiän osalta Kevasta saatujen arvioiden jälkeen

Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei liene merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Pääsääntöisesti maksuviivästyksiä ei tapahdu. On kuitenkin tilanteita, jolloin niitä voi syntyä esimerkiksi uuden palkanmaksujärjestelmän käyttöönottovaiheessa. Muutoksenhaun osalta voidaan arvioida, että esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia, sillä kyseessä ei ole varsinaisesti uusi muutoksenhakumahdollisuus, vaan olemassa olevan, oikeuskäytännön varassa olevan, soveltamiskäytännön kirjaamisesta lakiin.

Vaikutukset henkilöstöön ja viranomaisen toimintaan

Esitys parantaisi viranhaltijoiden oikeudellista asemaa sekä edistäisi viranhaltijoiden ja kuntaan työsopimussuhteessa olevien yhdenvertaista kohtelua. Palvelussuhteen lajilla ei olisi enää merkitystä sen suhteen, olisiko henkilöllä palvelussuhteesta johtuvan suorituksen viivästyessä oikeus viivästyskorkoon tai velvollisuus suorittaa viivästyskorkoa.

Ehdotettu muutos järjestäytymättömän viranhaltijan muutoksenhakuoikeudesta saattaa virkaehtosopimuksen piiriin kuuluvan ja sen ulkopuolella olevat viranhaltijat yhdenvertaiseen asemaan niin,

että molemmat voivat saattaa itseään koskevan päätöksen perustuslain 21 §:n edellyttämällä tavalla tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Esityksen ei arvioida lisäävän merkittävästi viranomaisen tehtäviä, sillä lähtökohtaisesti palkat ja muut maksut maksetaan ajallaan. Näin ollen viivästyskorkoa koskevat säännökset tulevat sovellettavaksi harvoin. Viivästyskorkoa koskevia säännöksiä sovelletaan kuntien työsuhteiseen henkilöstöön, joten muutoksella ei luoda viranomaiselle uusia tehtäviä.

Muutoksenhakua koskevan säännöksen ei arvioida lisäävän viranomaisen tehtäviä, sillä nyt lakiin ehdotettavaa muutoksenhakumenettelyä sovelletaan jo kunnissa oikeuskäytännön perusteella.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Esityksestä on neuvoteltu KT Kuntatyönantajien sekä pääsopijajärjestöjen JUKO ry:n, KoHO ry:n ja Kunta-alan unionin kanssa. Esityksestä on pyydetty lausunnot JUKO ry:ltä, KoHO ry:ltä, Kunta-alan unionilta, KT Kuntatyönantajilta, oikeusministeriöltä, työtuomioistuimelta, korkeimmalta hallinto-oikeudelta, Kevalta ja Suomen Kuntaliitolta.

Täydennetään lausuntojen jälkeen

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1.1 Kunnallinen viranhaltijalaki

1 Lakiesityksen perustelut

34 §. Virkasuhteen päätyminen ilman irtisanomista. Pykälässä säädetään niistä tilanteista, joissa kunnallisen viranhaltijan virkasuhde päättyy ilman irtisanomista ja irtisanomisaikaa. Pykälän 6 kohdassa säädetään virkasuhteen päättymisestä viranhaltijan täyttäessä 68 vuotta, jollei viranhaltijan kanssa sovita virkasuhteen määräaikaisesta jatkamisesta. Virkasuhteen päätyminen 68 vuoden iän täyttämiseen perustuu voimassa olevan kunnallisen eläkelain mukaiseen ylimpään vanhuuseläkeikään, joka on 68 vuotta. Työeläkejärjestelmää koskevan lainsäädännön muuttamiseksi annetussa hallituksen esityksessä (HE 16/2015) julkisten alojen eläkelain alinta vanhuuseläkeikää ehdotetaan nostettavaksi asteittain 63 vuodesta 65 vuoteen. Vastaavasti julkisten alojen eläkelain mukaisen eläkkeen karttumisen yläikärajaa ehdotetaan nostettavaksi asteittain 70 vuoden iän täyttämiseen asti siten, että eläkettä karttuisi vuonna 1957 ja sitä ennen syntyneillä 68 vuoden täyttämiseen asti, vuosina 1958-1961 syntyneillä 69 vuoden täyttämiseen ja 1962 ja sen jälkeen syntyneillä 70 vuoden täyttämiseen asti. Kunnallisen viranhaltijan eroamisikää ehdotetaan nostettavaksi asteittain vastaavasti kuin julkisten alojen eläkelain mukaisessa ehdotetaan nostettavaksi eläkkeen karttumista asteittain 70 vuoden ikään.

50 §. Muutoksenhaku. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *toinen momentti*, johon siirrettäisiin kunnallisen virkaehtosopimuslain 26 §:n kielto tehdä oikaisuvaatimus tai hakea päätökseen muutosta kunnallisvalituksin, jos viranhaltijalla tai viranhaltijayhdistyksellä on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa. Työtuomioistuin on työtuomioistuimesta annetun lain mukaan 1 §:n mukaisesti pääasiallinen tuomioistuin virkaehtosopimukseen perustuvissa asioissa myös silloin, kun sopimuksen mukaisia palvelussuhteen ehtoja on noudatettava virkaehtosopimuslain 7 §:n perusteella sopimuskauden jälkeen. Esityksen kielto koskisi sellaisia viranhaltijoita, jotka ovat järjestäytyneet yhdistykseen, joka voi panna asian vireille työtuomioistuimessa tai sen alayhdistykseen. Viranhaltija, joka ei ole edellä todetulla tavalla järjestäytynyt voisi puolestaan tehdä palvelussuhteesta johtu-

vien etuuksien osalta oikaisuvaatimuksen tai kunnallisvalituksen. Tämä koskee sekä voimassaolevaan virkaehtosopimukseen että virkaehtosopimuslain 7 §:ssä tarkoitettuun virkasuhteen ehtojen jälkivaikutukseen perustuvia asioita. Säännöksessä tarkoitettut asiat liittyvät usein virkaehtosopimusten tulkintaan. Näissä tapauksissa on perusteltua, että hallintotuomioistuimien pyytää ennen asian ratkaisemista lausunnon työtuomio-istuimelta.

56 a §. Viivästyskorko. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 56 a §. Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin, että virkasuhteeseen perustuvan saatavan suorituksen viivästyessä sovellettaisiin mitä korkolaissa säädetään viivästyskorosta. Virkasuhteeseen perustuvalla saatavalla tarkoitetaan palkkaa ja muita palvelussuhteesta johtuvia taloudellisia etuuksia, esimerkiksi palkkioita, lisiä ja korvauksia, joihin viranhaltijalla on palvelussuhteensa perusteella oikeus joko lain tai virkaehtosopimuksen nojalla. Sillä, onko palvelussuhde voimassa, ei olisi merkitystä. Korkolakia sovellettaisiin myös sellaisiin saataviin, joiden maksamisvelvollisuus liittyy palvelussuhteen päättymiseen.

Virkasuhteeseen perustuvasta saatavasta on kyse myös silloin, kun työnantaja perii viranhaltijalta takaisin aiheuttomasti maksettua palkkaa tai muuta palvelussuhteesta johtuvaa taloudellista etuutta. Esimerkiksi silloin, kun viranhaltijalle on myönnetty työkyvyttömyyseläke tai kuntoutustuki, lakkaa viranhaltijan oikeus sairausajan palkkaan. Jos viranhaltijalla on edellä mainitusta huolimatta maksettu palkkaa esimerkiksi sen johdosta, että eläkelaitos tekee takautuvan eläkepäätöksen, on palkka maksettu aiheuttomasti ja se on siten perusteetonta etua, joka peritään takaisin kunnallisen viranhaltijain 56 §:n perusteella. Jos eläkelaitos maksaa takautuvalta ajalta eläkkeen työnantajalle, työnantaja perii takaisin sen osan sairausajan palkasta, joka ylittää työnantajalle maksetun eläkkeen.

Työnantajalla olisi mahdollisuus liittää viivästysseuraamus takaisinperintää koskevaan maksuvaatimukseensa. Viivästyskorkoa olisi tällaisissa tilanteissa mahdollista sovitella korkolain 11 §:n perusteella.

Korkolaki voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi tilanteissa, joissa säännönmukainen palkanmaksu on jonkin syyn vuoksi viivästynyt. Tällöin viivästyskoron määräytymiseen sovellettaisiin korkolain 5 §:n säännöstä viivästyskorosta velalle, jonka eräpäivä on määrätty. Sellaisten korvausten osalta, joille ei ole määriteltä tarkempaa maksuajankohtaa ja joiden maksaminen edellyttää viranhaltijalta saatavaa selvitystä (esimerkiksi matkakustannusten korvaus), viivästyskorko määräytyisi korkolain 6 §:n mukaan, jossa säädetään viivästyskorosta velalle, jonka eräpäivää ei ole määrätty. Tällöin viivästyskorkoa olisi maksettava siitä lähtien, kun 30 päivää on kulunut siitä päivästä, jona velkoja, eli viranhaltija, lähetti velalliselle laskun tai muutoin vaati määrätyn rahamäärän suorittamista. Jos kyseessä on vahingonkorvaus- tai vastaavanlainen velka, jonka määrän ja perusteen toteaminen edellyttää erityistä selvitystä, sovellettavaksi tulisi korkolain 7 §. Säännöksen mukaan viivästyskorkoa on maksettava siitä lähtien, kun 30 päivää on kulunut päivästä, jona velkoja esitti vaatimuksensa sekä sellaisen korvauksen perustetta ja määrää koskevan selvityksen, jota häneltä kohtuudella voidaan vaatia ottaen huomioon myös velallisen mahdollisuudet hankkia selvitys.

Korkolain 9 § sisältää puolestaan säännöksen eräänlaisesta oikeudenkäyntikorosta. Kyseisen pykälän mukaan viivästyskorkoa on 6 ja 7 §:n säännösten estämättä maksettava viimeistään siitä päivästä, jona velan maksua koskeva haaste annettiin tiedoksi, tai, jos vaatimus esitetään oikeudenkäynnin aikana, sen esittämisestä lukien. Korkolain 9 §:n soveltaminen merkitsee näin ollen, että viivästyskorko lasketaan aikaisemmasta ajankohdasta kuin siitä, joka seuraisi 6 ja 7 §:stä. Korkolain 9 § ei koske korkolain 5 §:ssä tarkoitettuja tapauksia. Jos siis eräpäivä on määrätty ja velka erääntyy vasta haasteen tiedoksiantopäivän jälkeen, viivästyskorko lasketaan eräpäivästä.

Virkasuhteeseen perustuvat riita-asiat kuuluvat hallintotuomioistuimen toimivaltaan ja asiat käsitellään hallinto-oikeuksissa hallintovalitus- tai hallintoriita-asioina hallintolainkäyttölain (586/1996) mukaisessa järjestyksessä. Hallintolainkäyttöasia ei tule vireille haastehakemuksella eikä menettelyssä anneta haastetta tiedoksi, joten korkolain 9 § ei sovellu hallintolainkäyttöasioihin. Tämän vuoksi on tarpeellista, että kunnalliseen viranhaltijalakiin lisätään korkolain 9 §:ää vastaava säännös, joka soveltuisi hallintotuomioistuimessa käsiteltäviin asioihin.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin, että hallintolainkäyttöasiassa on korkolain 6 ja 7 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa maksettava viivästyskorkoa viimeistään siitä päivästä, jona velallisen katsotaan saaneen tiedon velan maksua koskevan valituksen tai hakemuksen vireilletulosta, tai jos vaatimus esitetään oikeudenkäynnin aikana, sen esittämisestä lukien.

Hallintolainkäyttöasiassa asianosainen saa vireillä olevasta asiasta tiedon siinä vaiheessa, kun hänelle varataan hallintolainkäyttölain 34 §:n mukaisesti tilaisuus antaa selityksensä muiden tekemistä vaatimuksista ja sellaisista selvityksistä, jotka voivat vaikuttaa asian ratkaisuun. Esimerkiksi työnantajan periessä viranhaltijalta liikaa maksettua palkkaa takaisin kyseessä on hallintoriita-asia, jonka vireilläolosta viranhaltija saa tiedon viimeistään silloin kun häntä kuullaan hallintolainkäyttölain 34 §:n mukaisesti asianosaisena. Hallintovalitusasiassa valituksen kohteena olevan päätöksen tehnyt viranomaisena ei ole muodollisesti asianosainen. Hallintolainkäyttölain 36 §:n mukaan viranomaista kuitenkin kuullaan ja siltä pyydetään lausunto.

Esimerkiksi tapauksessa, jossa viranhaltija vaatii lain 3 §:n mukaista määräaikaisen nimityksen perusteisiin liittyvää korvausta viivästyskorkoineen, korko määräytyy lähtökohtaisesti korkolain 7 §:n perusteella, joka koskee viivästyskorkoa korvausvelalle. Korkolain 7 §:n mukaan viivästyskorkoa on maksettava siitä lähtien, kun 30 päivää on kulunut päivästä, jona velkoja esitti vaatimuksensa sekä sellaisen korvauksen perustetta ja määrää koskevan selvityksen, jota häneltä kohtuudella voidaan vaatia ottaen huomioon myös velallisen mahdollisuudet hankkia selvitys.

Jos korvauksen perustetta ja määrää koskevaa selvitystä ei olisi katsottu esitetyn ennen hallintolainkäyttöasian vireilletulemistä, ei korkolain 7 §:ää sovellettaisi, vaan viivästyskorkoa olisi maksettava viimeistään siitä päivästä, jona velallisen, eli työnantajan, katsotaan saaneen tiedon viranhaltijalain 3 §:n 3 momentin mukaista korvausta koskevan hallintoriitahakemuksen vireilletulosta.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin viivästyskoron määräytymisestä tilanteessa, jossa viranhaltijan irtisanominen tai virkasuhteen purkaminen on lainvoimaisen päätöksen mukaan tapahtunut ilman laissa säädettyä perustetta. Viranhaltijalain 44 §:n 1 momentin mukaan virkasuhde jatkuu tällaisessa tapauksessa katkeamatta, eli viranhaltijalla on oikeus palata takaisin työhön. Tällainen palvelussuhteen jatkuvuusperiaatteen toteutuminen kuuluu vain virkasuhteeseen. Virkasuhteen päättämistilanteessa viranhaltija voi vaatia irtisanomis- tai purkamispäätöksen kumoamista. Sen sijaan työsopimuksen työsopimuslain vastaisesta irtisanomisesta tai purkamisesta voidaan vaatia ja tuomita vain korvaus. Koska jatkuvuusperiaate on ominainen vain virkasuhteelle, on perusteltua säätää erikseen mistä ajankohdasta viivästyskoron maksuvelvollisuus alkaa niissä tapauksissa, joissa virkasuhde on lainvoimaisen päätöksen mukaan päätetty viranhaltijalain vastaisesti.

Viranhaltijalain 45 §:n 1 momentin mukaan viranhaltijalle maksetaan virkasuhteen lainvastaisen päättämisen johdosta saamatta jäänyt säännöllisen työajan ansio vähennettynä samalta ajalta muissa palvelussuhteissa, ammatinharjoittajana tai yrittäjänä ansaitulla vastaavalla ansiolla, jota viranhaltija ei olisi saanut virkaa hoitaessaan. Samoin otetaan vähennyksenä huomioon viranhaltijalle maksettu työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettu ansiopäiväraha, peruspäiväraha ja työmarkkinatuki

sekä vastaavalta ajalta maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukainen sairauspäiväraha ja äitiysraha.

Säännöllisen työajan ansio virkasuhteen lain vastaisen päättämisen kestoajalta maksetaan viranhaltijalle viipymättä sen jälkeen, kun virkasuhteen päättämistä koskeva asia on lainvoimaisesti ratkaistu ja kun työnantaja on saanut viranhaltijalta luotettavan selvityksen saamistaan edellä mainituista muista ansiotuloista ja sairausvakuutuslain mukaisista päivärahaetuuksista.

Viranhaltijalle virkasuhteen lain vastaisen päättämisen kestoajalta maksettavan säännöllisen työajan ansio ei ole vakio, vaan työnantaja saa tietää sen täsmällisen määrän vasta sitten, kun viranhaltija on toimittanut selvityksen saamistaan muista ansiotuloista ja sairausvakuutuslain mukaisista päivärahaetuuksista. Tämän vuoksi on perusteltua, että viivästyskoron maksuvelvollisuus säädetään alkamaan tietyn ajan kuluttua siitä ajankohdasta, kun viranhaltija on toimittanut työnantajalle edellä mainitun selvityksen. Lain 45 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa viivästyskorkoa olisi maksettava siitä lähtien, kun 30 päivää on kulunut päivästä, jona viranhaltija esitti työnantajalle 45 §:n 2 momentissa tarkoitettun selvityksen. Ehdotettu 30 päivän maksuaika vastaa korkolain 6 ja 7 §2

Voimaantulo

Voimaantulosäännöksen 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että ennen lain voimaantuloa erääntyneeseen saatavaan sovellettaisiin ennen lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä. Jos velan eräpäivä on määrätty ja eräpäivä on ollut ennen lain voimaantuloa, ei 56 a § tulisi sovellettavaksi. Jos taas kyse on velasta, jonka eräpäivää ei ole ennalta määrätty, velka erääntyy vaadittaessa. Jos tällaisen velan maksua ei ole vaadittu ennen lain voimaantuloa, ei 56 a § myöskään tulisi sovellettavaksi.

1.2 Kunnallinen virkaehtosopimuslaki

26 §: Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, sillä pykälän säännökset ehdotetaan siirrettäväksi kunnallisen viranhaltijalain 50 §:ään.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2016.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

kunnallisen viranhaltijalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

muutetaan kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 34 §:n 1 momentin 6 kohta sellaisena kuin se on laissa 714/2004

lisätään 50 §:ään uusi 2 momentti sellaisena kuin se on laissa 419/2015 sekä lakiin uusi 56 a § seuraavasti:

34 §

Virkasuhteen päättyminen ilman irtisanomista

Virkasuhde päättyy ilman irtisanomista tai irtisanomisaikaa

6) sen kalenterikuukauden päättyessä, jonka aikana viranhaltija täyttää eroamisiän, jollei viranhaltijan kanssa sovita virkasuhteen jatkamisesta. Eroamisikä on vuonna 1957 ja sitä ennen syntyneillä 68 vuotta, vuosina 1958–1961 syntyneillä 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneillä 70 vuotta.

50 §

Muutoksenhaku

Viranhaltija ei saa valittamalla hakea muutosta viranomaisen päätökseen kunnallisen virkaehtosopimuslain 2 §:ssä tarkoitettussa asiassa taikka saattaa sitä oikaisuvaatimuksin tai hallintoriita-asiana ratkaistavaksi, jos hänellä tai viranhaltijayhdistyksellä on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, sovelletaan vain viranhaltijaan, joka on jäsenenä sellaisessa viranhaltijayhdistyksessä tai sen alayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa.

56 a §

Viivästyskorko

Virkasuhteeseen perustuvan saatavan suorituksen viivästyessä sovelletaan, mitä korkolaissa (633/1982) säädetään viivästyskorosta.

Hallintolainkäyttöasiassa on korkolain 6 ja 7 §:n tapauksissa maksettava viivästyskorkoa viimeistään siitä päivästä, jona velallisen katsotaan saaneen tiedon velan maksua koskevan valituksen tai hakemuksen vireilletulosta, tai jos vaatimus esitetään oikeudenkäynnin aikana, sen esittämisestä lukien.

Edellä 45 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa viivästyskorkoa on maksettava siitä lähtien kun 30 päivää on kulunut päivästä, jona viranhaltija esitti työnantajalle mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitetun selvityksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Ennen tämän lain voimaantuloa eräänntyneeseen saatavaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Laki**kunnallisen virkaehtosopimuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

kumotaan kunnallisen virkaehtosopimuslain (669/1970) 26 §.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

